

เรื่อง อัยการสูงสุดขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพลังประชาชน

๑. ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

๑.๑ อัยการสูงสุด ผู้ร้อง ยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๑ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคพลังประชาชน ผู้ถูกร้อง คำร้องสรุปความได้ว่า

(๑) ผู้ถูกร้อง มีฐานะเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๖ โดยได้รับการจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองจากนายทะเบียนพรรคการเมืองไว้ในทะเบียนพรรคการเมืองเลขที่ ๕/๒๕๕๑ ตั้งแต่วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ ต่อมาผู้ถูกร้องได้แจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่า ในคราวประชุมใหญ่สามัญประจำปี ครั้งที่ ๑/๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐ ได้เลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องชุดใหม่ จำนวน ๓๑ คน โดยมีนายสมักร สุนทรเวช เป็นหัวหน้าพรรค และนายชงยุทธ ดิยะไพรัช เป็นรองหัวหน้าพรรค นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคและคณะกรรมการบริหารพรรค ผู้ถูกร้อง เมื่อวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๐ และเมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๐ ได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๐

(๒) คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศรับสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วนและแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง นายชงยุทธ ดิยะไพรัช รองหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้อง สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วน กลุ่มจังหวัดที่ ๑ ในนามผู้ถูกร้อง และเมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๐ นายวิจิตร ขอดสุวรรณ ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงราย เขตเลือกตั้งที่ ๓ พรรคชาติไทย ยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีใจความว่า การที่กลุ่มกำนันในอำเภอแม่จันเดินทางไปพบนายชงยุทธ ดิยะไพรัช ซึ่งเป็นผู้บริหารพรรคผู้ถูกร้องที่กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๐ น่าเชื่อว่านายชงยุทธ ดิยะไพรัช จะต้องมีการให้ เสนอให้ สัญญาว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด อันอาจคำนวณเป็นเงินให้แก่กลุ่มกำนันดังกล่าว เพื่อจูงใจให้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องหรือให้งดเว้นการลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองอื่น ซึ่งเป็นการกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง อันน่าจะเป็นผลให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๐ ปรากฏว่า นายชงยุทธ ดิยะไพรัช กับพวกได้รับเลือกตั้ง

วันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๕๑ นายวิจิตร ขอดสุวรรณ ยื่นคำร้องขอถอนคำร้องคัดค้านการเลือกตั้ง แต่คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่อนุญาต และในวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๑ คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการเลือกตั้งให้นายชงยุทธ ดิยะไพรัช กับพวก เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(๓) คณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนขึ้นเพื่อพิจารณาคำร้องคัดค้านดังกล่าว ซึ่งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนได้เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งว่า นายยงยุทธ ดิยะไพรัช และนางสาวละออง ดิยะไพรัช กระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๓ (๑) และมาตรา ๕๗ เห็นควรให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายยงยุทธ ดิยะไพรัช กับพวก และให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงราย เขตเลือกตั้งที่ ๓ ใหม่

(๔) คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำวินิจฉัยชี้ขาดว่า นายยงยุทธ ดิยะไพรัช กระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๓ และการกระทำของนายยงยุทธ ดิยะไพรัช เป็นเหตุให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงราย เขตเลือกตั้งที่ ๓ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม เห็นควรเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งนายยงยุทธ ดิยะไพรัช และให้ดำเนินคดีอาญาแก่นายยงยุทธ ดิยะไพรัช ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๓ ประกอบมาตรา ๕๗ และให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงราย เขตเลือกตั้งที่ ๓ ใหม่ จำนวน ๑ คน แทนพวกของนายยงยุทธ ดิยะไพรัช

(๕) วันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๑ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา ซึ่งศาลฎีกาได้มีคำสั่งที่ ๕๐๑๘/๒๕๕๑ วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๑ วินิจฉัยว่า มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า นายยงยุทธ ดิยะไพรัช ได้กระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๓ และการกระทำดังกล่าว มีผลทำให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดเชียงรายมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมตามคำร้องของคณะกรรมการการเลือกตั้ง กรณีจึงต้องเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายยงยุทธ ดิยะไพรัช และให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงราย เขตเลือกตั้งที่ ๓ จำนวน ๑ คน ใหม่ แทนพวกของนายยงยุทธ ดิยะไพรัช ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๑๑ จึงมีคำสั่งให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายยงยุทธ ดิยะไพรัช มีกำหนดเวลาห้าปี นับแต่วันที่มิคำสั่งและให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงราย เขตเลือกตั้งที่ ๓ ใหม่ จำนวน ๑ คน แทนนางสาวละออง ดิยะไพรัช ซึ่งเป็นพวกของนายยงยุทธ ดิยะไพรัช ดังกล่าว

(๖) วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๑ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง กรณีศาลฎีกามีคำสั่งให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายยงยุทธ ดิยะไพรัช และคณะกรรมการสืบสวนสอบสวนมีความเห็นสรุปได้ว่า มีการให้เงินระหว่างนายยงยุทธ ดิยะไพรัช กับกำนัน จำนวน ๑๐ คน จริง และผลของการกระทำของนายยงยุทธ ดิยะไพรัช รองหัวหน้า

พรรคผู้ถูกร้องนั้น เห็นว่า มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า นายขงยุทธ ดิยะไพรัช ได้กระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๓ และการกระทำดังกล่าวมีผลทำให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงราย มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๗ วรรคหนึ่ง อันเนื่องจากนายขงยุทธ ดิยะไพรัช รองหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้อง ซึ่งถือว่าเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองอีกตำแหน่งหนึ่ง ได้กระทำการเพื่อให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และการกระทำดังกล่าวมีผลผูกพันผู้ถูกร้อง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๗ วรรคสอง ซึ่งให้ถือว่าพรรคการเมืองนั้นกระทำการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ ซึ่งสอดคล้องกับคำสั่งศาลฎีกาที่ ๕๐๑๕/๒๕๕๑ จึงเห็นว่าการกระทำของนายขงยุทธ ดิยะไพรัช ดังกล่าวเข้าข่ายเป็นการกระทำอันฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๔

(๓) นายทะเบียนพรรคการเมืองพิจารณาแล้วเห็นด้วย จึงเสนอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๕๑ ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งมีมติเห็นชอบตามความเห็นของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่ให้แจ้งผู้ร้องเพื่อดำเนินการต่อไป นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงส่งพยานหลักฐานพร้อมสำนวนการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริงกรณีดังกล่าวข้างต้นมาให้ผู้ร้องพิจารณาดำเนินการยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้อง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๔ และมาตรา ๕๕ ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๑๑

ผู้ร้องพิจารณาข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานที่ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองส่งมาแล้ว จึงยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้

๑. มีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้อง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๗ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๔ และมาตรา ๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๑๑

๒. มีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องมีกำหนดเวลาห้าปี นับแต่วันที่มิคำสั่งให้ยุบพรรคผู้ถูกร้อง โดยจะเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้อง ตามบัญชีรายชื่อเอกสารท้ายคำร้องทั้งหมด หรือจะเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องที่เป็นผู้มีส่วนรู้เห็น หรือปล่อยปละละเลย หรือทราบการกระทำของผู้สมัคร มีผลให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม แล้วมิได้ยับยั้งหรือแก้ไขเพื่อให้

การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๗ โดยขอให้เป็นดุลพินิจของ ศาลรัฐธรรมนูญ

๑.๒ ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ลงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ สรุปได้ดังนี้

(๑) คำสั่งศาลฎีกาที่ ๕๐๑๕/๒๕๕๑ ไม่มีผลผูกพันผู้ถูกร้อง หัวหน้าพรรคและ กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้อง ซึ่งไม่ใช่คู่ความในคดีดังกล่าว ทั้งนายยงยุทธ ดิยะไพรัช ก็มีได้กระทำการใด อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการ ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ ระเบียบ หรือประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้งอันมีผลทำให้การ เลือกตั้ง เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๐ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ผู้ถูกร้องมิได้กระทำการใด อันเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติ ไว้ในรัฐธรรมนูญ อันเป็นเหตุให้ต้องยุบพรรคผู้ถูกร้อง หัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องไม่มี ส่วนรู้เห็นกับการกระทำของนายยงยุทธ ดิยะไพรัช หรือปล่อยปละละเลย หรือทราบถึงการกระทำนั้นแล้ว มิได้ยับยั้งหรือแก้ไขเพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม อันจะเป็นเหตุให้ศาลรัฐธรรมนูญมี คำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งแต่อย่างใด

(๒) ผู้ถูกร้องมิได้กระทำการใดที่จะถือได้ว่าเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการ ปกครองประเทศ โดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ อันจะเป็นเหตุให้ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรค ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่า ด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๔ (๑) และ (๒) ด้วยเหตุผลที่ว่า พรรคการเมือง และการ เลือกตั้งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย พรรคการเมืองย่อมเป็น องค์การทางการเมืองที่มีบทบาทสำคัญต่อประชาชน และถือเป็นองค์กรตัวแทนทางการเมืองของประชาชนและ มีบทบาทต่อประเทศชาติ

(๓) หัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้อง ไม่มีผู้ใดมีส่วนรู้เห็นกับเรื่องที นายยงยุทธ ดิยะไพรัช ถูกกล่าวหา หรือปล่อยปละละเลย หรือทราบถึงการกระทำนั้นแล้ว มิได้ยับยั้งหรือ แก้ไขเพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม อันจะเป็นเหตุให้ยุบพรรคผู้ถูกร้องและเพิกถอนสิทธิ เลือกตั้งของกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้อง

(๔) การดำเนินการสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการการเลือกตั้งและการยื่นคำร้องของ ผู้ร้องในคดีนี้ เป็นการละเมิดต่อสิทธิในกระบวนการยุติธรรมของหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรค ผู้ถูกร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ จึงมิได้เป็นไปตามหลักนิรโทษกรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง

ด้วยเหตุผลดังที่ได้ชี้แจงดังกล่าว ผู้ถูกร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญยกคำร้องของผู้ร้อง

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา เอกสารประกอบคำร้อง คำชี้แจง แก้ข้อกล่าวหา และได้ตรวจพยานหลักฐานของคู่กรณีแล้ว เห็นว่า คดีมีข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ กรณีไม่จำเป็นต้องเรียกเอกสารหลักฐานอื่นตามที่คู่กรณีร้องขออีก ศาลจึงงดการ

ได้สวน ตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๓๗ และเปิดโอกาสให้หัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องหรือผู้แทนแถลงการณ์ปิดคดีด้วยวาจา

๒. ประเด็นเบื้องต้น

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย หรือไม่

คำร้องของผู้ร้องนี้ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๗ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๔ (๑) และ (๒) และมาตรา ๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๑๑ ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๕ และข้อ ๒๗ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องของผู้ร้องได้

๓. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ประเด็นแห่งคดีที่จะพิจารณาวินิจฉัย ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ นายยงยุทธ ดิยะไพรัช รองหัวหน้าพรรคพลังประชาชนและกรรมการบริหารพรรคพลังประชาชน กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ หรือไม่

ประเด็นที่ ๒ มีเหตุสมควรให้ยุบพรรคการเมืองผู้ถูกร้อง หรือไม่

ประเด็นที่ ๓ หัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองผู้ถูกร้องต้องถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง หรือไม่

คำวินิจฉัย

ประเด็นที่ ๑ นายยงยุทธ ดิยะไพรัช รองหัวหน้าพรรคพลังประชาชนและกรรมการบริหารพรรคพลังประชาชน กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ศาลฎีกาได้มีคำวินิจฉัยไว้แล้วว่า นายยงยุทธ ดิยะไพรัช รองหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้อง กระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๑ และมีผลทำให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงราย มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ตามคำสั่งศาลฎีกาที่ ๕๐๑๕/๒๕๕๑ ซึ่งประเด็นที่ศาลฎีกาได้วินิจฉัยไว้แล้วนั้น เป็นประเด็นข้อเท็จจริงเดียวกันกับคดีนี้ และเป็นประเด็นที่อยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลฎีกาจะเป็นผู้วินิจฉัย ซึ่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ วรรคสอง ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิก

วุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๑๑ บัญญัติให้ศาลฎีกาเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดประเด็นการทุจริตการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาไว้โดยเฉพาะ จึงถือเป็นที่ยึดตามคำสั่งของศาลฎีกาดังกล่าวแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญย่อมไม่มีอำนาจเข้าไปตรวจสอบคำวินิจฉัยในปัญหาที่เป็นอำนาจหน้าที่ของศาลฎีกาดังกล่าว ได้ทั้งศาลรัฐธรรมนูญก็มีใช้ศาลที่มีอำนาจรับวินิจฉัยอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลฎีกาด้วย

ประเด็นตามคำคัดค้านของผู้ถูกร้องที่อ้างว่า คำสั่งของศาลฎีกาไม่มีผลผูกพันผู้ถูกร้อง หัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคคนอื่น เพราะเป็นบุคคลภายนอกคดี นั้น เห็นว่า ประเด็นที่ ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องวินิจฉัยในคดีนี้ มิใช่ประเด็นที่ว่า ผู้ถูกร้อง หัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคคนอื่นกระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๑ หรือไม่ แต่เป็นการพิจารณาวินิจฉัยว่า เมื่อนายยงยุทธ ดิยะไพรัช ในฐานะรองหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้อง กระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕๑ แล้ว ศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำสั่งให้มีการยุบพรรคและเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรค ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๗ ประกอบมาตรา ๖๘ วรรคสี่ หรือไม่ โดยไม่จำเป็นที่จะต้องวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้อง หัวหน้าพรรค หรือกรรมการบริหารพรรคคนอื่น เป็นผู้กระทำความผิดด้วยหรือไม่ คำคัดค้านของผู้ถูกร้องจึงไม่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่จะรับวินิจฉัยให้เป็นอย่างอื่นให้ต่างไปจากศาลฎีกาได้

ประเด็นที่ผู้ถูกร้องคัดค้านว่า การกระทำที่มีการกล่าวหาว่า นายยงยุทธ ดิยะไพรัช กระทำการฝ่าฝืนกฎหมายเกิดขึ้นก่อนที่ผู้ถูกร้องจะมีมติส่งนายยงยุทธ ดิยะไพรัช เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง นายยงยุทธ ดิยะไพรัช จึงมิได้เป็น “ผู้สมัคร” ในขณะกระทำความผิด นั้น เห็นว่า ศาลฎีกาได้วินิจฉัยประเด็นนี้ไว้แล้วว่า แม้ขณะกระทำความผิดจะยังมีได้เป็น “ผู้สมัครรับเลือกตั้ง” ก็ตาม แต่ภายหลังได้สมัครรับเลือกตั้ง ย่อมถือเป็นการกระทำในฐานะผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วย ดังนั้น จึงไม่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่จะวินิจฉัยเป็นอย่างอื่นได้เช่นกัน

ประเด็นที่ ๒ มีเหตุสมควรให้ยุบพรรคการเมืองผู้ถูกร้อง หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๗ วรรคสอง เป็นข้อสันนิษฐานเด็ดขาดของกฎหมายที่บัญญัติไว้เด็ดขาดแล้วว่า หากมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า หัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองผู้ใดมีส่วนรู้เห็น หรือปล่อยปละละเลย หรือทราบถึงการกระทำผิดของผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้นแล้ว มิได้ยับยั้งหรือแก้ไขเพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม กฎหมายให้ถือว่าพรรคการเมืองนั้นกระทำการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ แม้ข้อเท็จจริง พรรคการเมือง หัวหน้าพรรคการเมือง หรือกรรมการบริหารพรรคจะไม่ได้เป็นผู้กระทำก็ตาม กฎหมายยังให้ถือว่าเป็นผู้กระทำ จึงเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่อาจโต้แย้งได้ แม้ศาลรัฐธรรมนูญเองก็

ไม่อาจวินิจฉัยเป็นอื่นได้ ทั้งนี้ เนื่องจากความผิดในการทุจริตซื้อสิทธิซื้อเสียงในการเลือกตั้ง เป็นความผิดที่มีลักษณะพิเศษที่ผู้กระทำจะใช้วิธีการอันแยบยลยากที่จะจับได้ กฎหมายจึงบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของผู้บริหารพรรค จะต้องคัดเลือกบุคคลที่จะเข้าร่วมทำงานกับพรรค และคอยควบคุม ดูแล สอดส่องไม่ให้คนของพรรค กระทำความผิด โดยมีบทบัญญัติให้พรรคการเมืองและผู้บริหารพรรคจะต้องรับผิดชอบในการกระทำของ กรรมการบริหารพรรคคนที่ไปกระทำผิดด้วย ในทำนองเดียวกันกับหลักความรับผิดชอบของนิติบุคคลทั่วไปที่ว่า ถ้าผู้แทนของนิติบุคคลหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคลไปกระทำการใดที่อยู่ในขอบวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลนั้น แล้วก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น นิติบุคคลจักต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของผู้แทน หรือผู้มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคลนั้นด้วย จะปฏิเสธความรับผิดชอบมิได้ คดีนี้ จึงถือได้ว่า มีเหตุตามกฎหมายที่ศาลจะต้องวินิจฉัยว่า สมควรยุบพรรคการเมืองผู้ถูกร้องหรือไม่

ประเด็นที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า ผู้กระทำผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๗ วรรคสอง จะต้องเป็นบุคคลคนละคนกับบุคคลผู้กระทำผิดตามวรรคหนึ่ง และยืนยันว่าหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคคนอื่นไม่มีส่วนรู้เห็น หรือปล่อยปละละเลย หรือทราบถึงการกระทำนั้นแล้วมิได้ยับยั้งหรือแก้ไขเพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม นั้น เห็นว่า หากผู้กระทำผิดตามวรรคหนึ่งเป็นกรรมการบริหารพรรคเสียเอง ย่อมเป็นที่ประจักษ์ชัดอยู่ในตัวแล้วว่า กรรมการบริหารพรรคคนนั้นมีทั้งเจตนาและการกระทำผิดยิ่งกว่าเพียงรู้เห็นเป็นใจกับผู้อื่นเสียอีก จึงย่อมไม่มีความจำเป็นที่จะต้องให้หัวหน้าพรรคหรือกรรมการบริหารพรรคคนอื่น เป็นผู้มีส่วนรู้เห็น หรือปล่อยปละละเลย หรือทราบถึงการกระทำนั้นแล้ว มิได้ยับยั้งหรือแก้ไขเพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมอีกต่อไป

ประเด็นที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า พรรคการเมืองเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย จึงควรมีความเข้มแข็ง ไม่สามารถถูกยุบได้โดยง่าย นั้น เห็นว่า การเป็นองค์กรที่เข้มแข็ง จะต้องเป็นการเข้มแข็งที่มีคุณภาพมาตรฐานโดยดำเนินกิจกรรมทางการเมืองด้วยความสุจริต แม้พรรคที่หย่อนคุณภาพมาตรฐานจะถูกยุบ แต่บุคคลที่มีอุดมการณ์อันบริสุทธิ์ทางการเมืองตรงกันย่อมมีสิทธิขั้นพื้นฐานที่จะตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่เมื่อใดก็ได้ การยุบพรรคการเมืองที่กระทำผิด จึงเป็นการปลูกฝังการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม อันจะเป็นคุณประโยชน์แก่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

ประเด็นที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า ผู้ถูกร้องได้กำหนดมาตรการป้องกันมิให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องกระทำการฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ และประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อนที่จะประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นการเลือกตั้งทั่วไป ในวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๐ โดยจัดประชุมชี้แจงให้ผู้สมัครของผู้ถูกร้องทราบแล้ว นั้น เห็นว่า การดำเนินการดังกล่าว แม้หากจะได้กระทำจริง ก็มิได้เป็นข้อยกเว้นความรับผิดตามกฎหมายในกรณีหัวหน้าพรรค รองหัวหน้าพรรค หรือ

กรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องไปทำผิดเสียเอง ดังนั้น เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่า มีการกระทำความผิดโดยผู้ที่เป็นกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้องแล้ว ผู้ถูกร้องย่อมต้องรับผิดชอบตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

ประเด็นที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า ผู้ถูกร้องมิได้รับประโยชน์ใด ๆ จากการกระทำของนายชยยุทธ ดิยะไพรัช ตามที่มีการกล่าวหา นั้น เห็นว่า ประเด็นนี้ ศาลฎีกาได้วินิจฉัยไว้แล้วว่า การกระทำของนายชยยุทธ ดิยะไพรัช ทำให้การเลือกตั้งจังหวัดเชียงรายไม่สุจริตและเที่ยงธรรม ซึ่งยังผลให้ผู้ถูกร้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนมากขึ้น อันเป็นประโยชน์สำคัญประการหนึ่ง

สำหรับประเด็นที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า การสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการการเลือกตั้งและการยื่นคำร้องของผู้ร้องในคดีนี้เป็นการละเมิดสิทธิในกระบวนการยุติธรรม มิได้เป็นไปตามหลักนิติธรรมนั้น เห็นว่า ประเด็นการสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการการเลือกตั้ง นั้น ศาลฎีกาได้วินิจฉัยไว้แล้วว่า เป็นการดำเนินการโดยชอบด้วยกฎหมาย ส่วนการยื่นคำร้องคดีนี้ ผู้ร้องเป็นผู้มีหน้าที่ยื่นคำร้องต่อศาลตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๕ และได้ดำเนินการมาโดยถูกต้องตามครรลองแห่งข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ทุกประการแล้ว จึงเป็นการดำเนินการตามบทบัญญัติของกฎหมาย

การที่นายชยยุทธ ดิยะไพรัช ในฐานะรองหัวหน้าพรรคซึ่งเป็นกรรมการบริหารพรรคผู้ถูกร้อง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาหลายสมัย มีบทบาทสำคัญในพรรคจนได้รับยกย่องให้เป็นรองหัวหน้าพรรคและประธานสภาผู้แทนราษฎร จึงเป็นผู้มีหน้าที่ต้องควบคุมและสอดส่อง ดูแลให้สมาชิกของพรรคการเมืองที่ตนบริหารอยู่กระทำการเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม แต่กลับเป็นผู้มากระทำความผิดเสียเอง อันเป็นความผิดที่ร้ายแรงและเป็นภัยคุกคามต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของประเทศ กรณีจึงมีเหตุอันสมควรที่จะต้องยุบพรรคผู้ถูกร้อง เพื่อให้เป็นบรรทัดฐานพฤติกรรมทางการเมืองที่ดิ่งงามและเพื่อให้เกิดผลในทางยับยั้งป้องปรามมิให้เกิดการกระทำผิดซ้ำขึ้นอีก

ประเด็นที่ ๓ หัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองผู้ถูกร้องต้องถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๓๗ วรรคสอง บัญญัติไว้ว่า ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองดังกล่าวมีกำหนดเวลาห้าปีนับแต่วันที่มิคำสั่งให้ยุบพรรคการเมือง ซึ่งเป็นการเน้นย้ำตรงกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ วรรคสี่ ที่บัญญัติไว้เช่นเดียวกัน บทบัญญัติดังกล่าวเป็นบทบังคับตามกฎหมายว่า เมื่อศาลมีคำสั่งให้ยุบพรรคแล้ว จะต้องเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในขณะที่มีการกระทำความผิด เป็นเวลาห้าปี ซึ่งศาลไม่อาจใช้ดุลพินิจสั่งเป็นอย่างอื่นได้ ส่วนข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องและผู้เกี่ยวข้องที่อ้างว่า การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมือง จะต้อง

เป็นกรณีที่หัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองแต่ละคนมีส่วนร่วมรู้เห็น หรือปล่อยปละละเลย ฯ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๘ นั้น เห็นว่า การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองในคดีนี้ เป็นการเพิกถอนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๗ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๖๘ วรรคสี่ มิใช่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ และไม่ว่ากรณีจะเป็นเช่นใดก็ตาม บทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ก็มีอาจขัดแย้งกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญได้ ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องและผู้เกี่ยวข้องในประเด็นนี้ทั้งหมดจึงฟังไม่ขึ้น

๔. ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญโดยมติเอกฉันท์ จึงวินิจฉัยว่า ใ้ยุบพรรคพลังประชาชน ผู้ถูกร้อง เนื่องจากนายยงยุทธ ดิยะไพรัช รองหัวหน้าพรรคพลังประชาชนและกรรมการบริหารพรรคพลังประชาชน กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งมีผลทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม อันเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ ประกอบมาตรา ๒๓๗ วรรคสอง และให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคพลังประชาชนและกรรมการบริหารพรรคพลังประชาชน ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในขณะที่กระทำความผิด เป็นระยะเวลาห้าปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมือง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๗ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๖๘ วรรคสี่

ย่อโดย นางฉัตรแก้ว เลิศไพฑูรย์

กลุ่มงานคดี ๒

หมายเหตุ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ตอนที่ วันที่